

HISTORICAL ARCHIVE NKUA

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΠΑ

Αθήνα 2022

Ένα σημαντικό Αρχείο για τη μελέτη της Ανώτατης Εκπαίδευσης

Ταυτότητα

Το Ιστορικό Αρχείο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ι.Α.ΕΚΠΑ), αποτελεί το σημαντικότερο και μεγαλύτερο αρχειακό φορέα για την ανώτατη εκπαίδευση στη χώρα μας. Στις συλλογές του, στις οποίες περιλαμβάνονται περισσότερα από 3.000.000 τεκμήρια, αποτυπώνεται όχι μόνο η ιστορία του πρώτου ελληνικού πανεπιστημίου (έτος ίδρυσης: 1837), αλλά και σε μεγάλο βαθμό της χώρας, καθώς το Πανεπιστήμιο Αθηνών αποτέλεσε έναν από τους πλέον σημαίνοντες παράγοντες της κοινωνικής, πολιτιστικής και επιστημονικής ζωής του ανεξάρτητου κράτους.

Οι στόχοι του είναι οι παρακάτω:

Α. η διατήρηση της ιστορικής μνήμης του παλαιότερου πανεπιστημίου της χώρας και η διάσωση, συντήρηση, ταξινόμηση και καταλογογράφηση του ιστορικού του αρχείου, αλλά και του τρέχοντος που μετατρέπεται με την πάροδο του χρόνου σε ανενεργό.

Β. η διάθεση των αρχειακών και έντυπων συλλογών του στους ερευνητές, καθώς και στο ενδιαφερόμενο κοινό μέσω της λειτουργίας αναγνωστηρίου, της ψηφιοποίησης και της προβολής, των αρχειακών και έντυπων τεκμηρίων στο διαδίκτυο.

Γ. η ανάπτυξη των επιστημονικών συνεργασιών και η προώθηση της μελέτης και της έρευνας για την ιστορία του ΕΚΠΑ και γενικότερα της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Δ. η προώθηση της ανάπτυξης του επιστημονικού διαλόγου γύρω από θέματα της ελληνικής και διεθνούς ανώτατης εκπαίδευσης.

Το Ι.Α. ΕΚΠΑ αποτελεί ερευνητικό και διοικητικό κέντρο του Πανεπιστημίου και διοικείται από Διοικούσα Επιτροπή που ορίζεται από τις πρυτανικές αρχές και τη Σύγκλητο. Στεγάζεται σε ένα μεσοπολεμικό κτήριο ιδιοκτησίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, κληροδότημα του Κωνσταντίνου Κριεζή, στην οδό Σκουφά 45. Το Ι.Α. ΕΚΠΑ ιδρύθηκε το 1991 με αρχικό σκοπό τη συγκέντρωση του αρχείου του ΕΚΠΑ, το οποίο βρισκόταν κατεσπαρμένο σε πολλά κτήρια, σε όσα αντιστοίχως είχε χρησιμοποιήσει το Πανεπιστήμιο κατά τη σταδιακή γιγάντωσή του, από την ίδρυσή του το 1837 μέχρι τις μέρες μας.

Πρώτο έργο ήταν ο εντοπισμός του υλικού. Καταρχάς επιδιώχθηκε η αναζήτηση του υλικού των παλαιότερων Σχολών, Τμημάτων και Διοικητικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου. Έγγραφα του 19ου αιώνα συνυπήρχαν, χωρίς θεματολογική συνάφεια, με φακέλους πολύ πρόσφατων δεκαετιών. Έγινε όμως προσπάθεια και τελικώς αποκαταστάθηκαν οι συνέχειες στο υλικό αυτό. Σήμερα το υλικό, οργανωμένο πια, φυλάσσεται κατά το μεγαλύτερο μέρος του στο κτήριο του Ι.Α.ΕΚΠΑ αλλά και στους αποθηκευτικούς χώρους που αυτό διαθέτει. Το Ι.Α. ΕΚΠΑ από την πρώτη στιγμή της λειτουργίας του οργάνωσε αναγνωστήριο σε καθημερινή βάση για την εξυπηρέτηση διοικητικών και ερευνητικών αιτημάτων. Διαμορφώθηκε έτσι η υποδομή για τη μελέτη της ιστορίας των Πανεπιστημίων, καθώς και τη διεξαγωγή ειδικών ερευνών για τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της εκπαίδευσης και των επιστημών. Παράλληλα, έχει εξυπηρετήσει και συνεχίζει να εξυπηρετεί μεγάλο αριθμό ερευνητών, φοιτητών (προπτυχιακών και μεταπτυχιακών), υποψήφιων διδασκτόρων, καθηγητών και ακαδημαϊκών από την Ελλάδα και από το εξωτερικό. Παράλληλα ήταν από τους πρώτους θεσμούς του ΕΚΠΑ που προχώρησε στην εκτεταμένη ψηφιοποίηση του αρχειακού και έντυπου υλικού. Χάρη στη συστηματική συνεργασία με δημόσιους φορείς και τη στήριξη του ιδιωτικού τόμεα έχει προχωρήσει στην ψηφιοποίηση και προβολή ενός μεγάλου μέρους του αρχειακού του υλικού.

Κωνσταντίνος Κριεζής

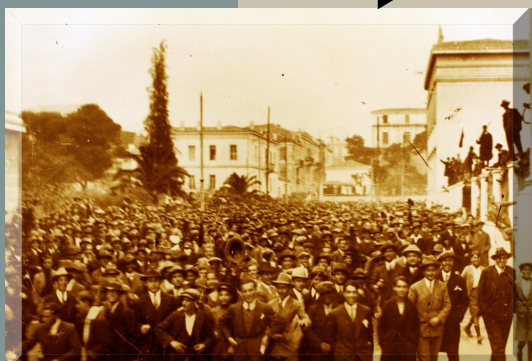
Παράλληλα με την διάσωση, συντήρηση και προβολή των αρχειακών και έντυπων συλλογών του, το Ι.Α. ΕΚΠΑ έχει οργανώσει στα 30 χρόνια της ζωής του μια σειρά από συνέδρια γύρω από την ιστορία του Πανεπιστημίου, την έννοια της μεταρρύθμισης αλλά και της κρίσης, ημερίδες και σεμινάρια αφιερωμένα σε σημαντικές προσωπικότητες, όπως ο ιστορικός και πρώην πρωθυπουργός Σπυρίδων Λάμπρος κ.ά.

Πραγματοποίησε και πραγματοποιεί, ακόμη, γενικά ερευνητικά προγράμματα για τη νεότερη ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία, συνεργάζεται με ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και ιδρύματα σε συναφείς ερευνητικούς τομείς, προκηρύσσει υποτροφίες, διοργανώνει επιστημονικά συνέδρια και εκθέσεις τεκμηριών, και, τέλος, συμβάλλει στην οργάνωση αρχείων άλλων πανεπιστημίων, οργανισμών και επιχειρήσεων.

Αξονες Λειτουργίας

Οι τρεις βασικοί άξονες λειτουργίας -στόχοι του Ι.Α. ΕΚΠΑ είναι οι παρακάτω:

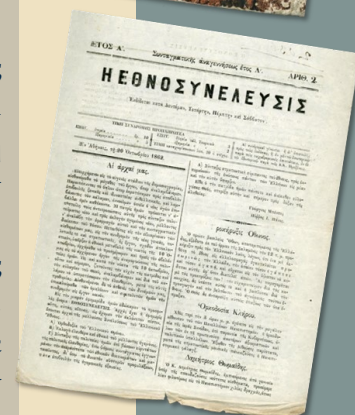
1926: Συλλαλητήριο φοιτητών και εργατών κατά τη διάρκεια της δικτατορίας Παγκάλου.

1. Η συνεχής και διαρκή μέριμνα για τη διάσωση του αρχείου του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ιδιαίτερη φροντίδα δίνεται προς την κατεύθυνση της διάσωσης, της συλλογής και του εμπλουτισμού της αρχειακής συλλογής του Πανεπιστημίου Αθηνών με υλικό που λανθάνει και δεν απόκειται στις κεντρικές υπηρεσίες του Πανεπιστημίου (π.χ. προσωπικά αρχεία καθηγητών, τεκμηριωτικό υλικό για το φοιτητικό κίνημα κ.ά.). Για το σκοπό αυτό, το Ιστορικό Αρχείο βρίσκεται σε συνεχή επαφή και συνεργασία και με άλλες μη πανεπιστημιακές αρχειακές μονάδες, με ένα επιπλέον στόχο, να συμπεριληφθεί αυτό το υλικό στο ψηφιακό περιβάλλον της αρχειακής συλλογής του Ι.Α.ΕΚΠΑ.

2. Ο δεύτερος άξονας λειτουργίας του Ιστορικού Αρχείου αφορά στην ψηφιοποίηση και ηλεκτρονική διαχείριση του τεράστιου αρχειακού υλικού που φιλοξενεί. Τα τελευταία χρόνια, χάρη στην εντατικοποίηση των προγραμμάτων ψηφιοποίησης, έχουν ήδη ψηφιοποιηθεί και ταξινομηθεί ηλεκτρονικά τα αρχεία των Σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών, των Διοικητικών υπηρεσιών του Ι.Α. ΕΚΠΑ, ορισμένων Παραρτημάτων, παλαιές έντυπες εκδόσεις του Πανεπιστημίου και πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Δηλαδή, περίπου 750.000 ιστορικά τεκμήρια, τα οποία περιλαμβάνουν λυτά έγγραφα, βιβλιοδετημένες σελίδες μεγάλου σχήματος (κώδικες), έντυπα, φωτογραφίες. Το ψηφιοποιημένο υλικό, καταλογογραφημένο και επεξεργασμένο με βάση θεματικούς όρους και λέξεις κλειδιά, είναι αναρτημένο στην ψηφιακή βιβλιοθήκη ΠΕΡΓΑΜΟΣ <https://pergamos.lib.uoa.gr> και διατίθεται στο επιστημονικό και ερευνητικό κοινό.

3. Τέλος, η θεσμική λειτουργία του Ιστορικού Αρχείου υπηρετείται και από ένα τρίτο σημαντικό άξονα: τις ερευνητικές και διδακτικές δραστηριότητες. Το Ι.Α.ΕΚΠΑ είναι ένα πολύπλευρο ερευνητικό κέντρο. Η διεξαγωγή έρευνας, η διοργάνωση και ο συντονισμός επιμορφωτικών σεμιναρίων και προγραμμάτων, η επιστημονική συνεργασία με παρόμοια κέντρα και ινστιτούτα της ημεδαπής και αλλοδαπής, η διοργάνωση ημερίδων, διαλέξεων, συνεδρίων, σεμιναρίων και εκδηλώσεων σε παρεμφερείς τομείς, η πραγματοποίηση επιστημονικών δημοσιεύσεων, είναι μεταξύ άλλων, οι δραστηριότητες που αναδεικνύουν και υποστηρίζουν αυτό τον τρίτο άξονα λειτουργίας του Ιστορικού Αρχείου. Το Ι.Α. ΕΚΠΑ απευθύνεται καταρχάς σε κάθε ερευνητή ή ερευνήτρια αλλά και σε κάθε ενδιαφερόμενο για την ελληνική ιστορία ή για την ιστορία της εκπαίδευσης στη χώρα μας. Απευθύνεται σε χιλιάδες ανθρώπους που αναζητούν πολύ συχνά τεκμήρια της παρουσίας των προγόνων τους στο αρχειακό υλικό. Αλλά και στους χιλιάδες φοιτητές και φοιτήτριες που θέλουν να γνωρίσουν την ιστορία του πανεπιστημίου στο οποίο σπουδάζουν.

Συλλογές & Εκθέματα

Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος

1) Το πρώτο αρχειακό σύνολο αφορά τα Συλλογικά Όργανα Διοίκησης, δηλ.:

- α) το Αρχείο Πρυτανείας,
- β) το Αρχείο Συγκλήτου,
- γ) το Αρχείο του Οικονομικού και Τεχνικού Συμβουλίου,
- δ) το Αρχείο Πειθαρχικού Συμβουλίου,
- ε) από το Αρχείο Συμβουλίου Νομιμοφοροσύνης.

2) Το δεύτερο αρχειακό σύνολο αφορά τις Γενικές Διευθύνσεις και τις Γραμματείες του Ιδρύματος, δηλ.

- α) το Αρχείο Πρωτοκόλλου,
- β) το Αρχείο της Διεύθυνσης Σχολών,
- γ) το Αρχείο της Διεύθυνσης Διοικητικού,
- δ) το Αρχείο Δημοσιευμάτων,
- ε) το Αρχείο Διεύθυνσης Δημοσίων Σχέσεων και Εθιμοτυπίας, στ) και το Αρχείο του Δικαστικού Τμήματος του ΕΚΠΑ

Το αρχείο διαθέτει ένα μοναδικό πλούτο τεκμηρίων γύρω από την ιστορία του Πανεπιστημίου αλλά και της χώρας: χειρόγραφα τεκμήρια προσωπικοτήτων, όπως των Κωνσταντίνου Παπαρρηγόπουλου, Ελευθερίου Βενιζέλου, Κωστή Παλαμά, Γεώργιου Παπανδρέου κ.ά. Περιλαμβάνει ακόμη σπάνια τεκμήρια (επιστολές, υπομνήματα, εκθέσεις κ.ά) που συνδέονται με την σύγχρονη πολιτική και κοινωνική ιστορία. Τα τεκμήρια αυτά και χιλιάδες άλλα εναπόκεινται στις συλλογές του Αρχείου και είναι προσβάσιμα σε όποιον/α ενδιαφέρεται.

Η αρχειακή συλλογή αποτελείται από Αρχειακά Σύνολα - Σειρές και υπό-σειρές:

1976: Υποδοχή πρωτοετών φοιτητών στην αίθουσα τελετών του κεντρικού κτιρίου του Πανεπιστημίου

3) Το τρίτο αρχειακό σύνολο αφορά τις Σχολές και τα Σχολεία υλικό δηλ. το οποίο προέρχεται από:

- α) τη Θεολογική Σχολή,
- β) τη Νομική Σχολή,
- γ) την Ιατρική Σχολή,
- δ) τη Φιλοσοφική Σχολή,
- ε) τη Φυσικομαθηματική Σχολή,
- στ) το Φαρμακευτικό Σχολείο και το Οδοντιατρικό Σχολείο
- ζ) και το αρχείο του Μαρασλείου Διδασκαλείου (ψηφιακό αρχείο).

4) Το τέταρτο αρχειακό σύνολο αφορά τις Λοιπές Αρχειακές Συλλογές, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- α) Προσωπικά Αρχεία καθηγητών και β) άλλα μικρά αρχεία είτε προσωπικά είτε άλλων φορέων.

Το Ιστορικό Αρχείο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών έχει δημιουργήσει στο χώρο του την αίθουσα εκδηλώσεων Κ.Θ. Δημαράς που μπορεί να φιλοξενήσει ακροατήριο 60 περίπου ατόμων. Καθημερινά στην αίθουσα αυτή πραγματοποιούνται και διεξάγονται περιοδικά συνέδρια, ημερίδες και ειδικές εκδηλώσεις, ποικίλων φορέων εντός και εκτός Πανεπιστημίου. Παράλληλα στο Ιστορικό Αρχείο έχουν διδάξει σημαντικοί Έλληνες και ξένοι επιστήμονες στο πλαίσιο μεταπτυχιακών σεμιναρίων και κύκλων διαλέξεων.

Τέλος, διοργανώνονται από το ίδιο το Ιστορικό Αρχείο σεμινάρια, ημερίδες, διαλέξεις και συνέδρια για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Εκδηλώσεις & Δράσεις

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ ΠΕΡΓΑΜΟΣ

Για τις ψηφιοποιημένες συλλογές του Ι.Α. ΕΚΠΑ:

https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/browse/col_histarch

ΔΙΟΙΚΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Βαγγέλης Καραμανωλάκης, αναπληρωτής καθηγητής Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

ΜΕΛΗ:

Φωτεινή Ασημακοπούλου, καθηγήτρια του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία.

Ιωάννης Βρότσος, καθηγητής του Τμήματος Οδοντιατρικής.

Γεράσιμος Ζώρας, καθηγητής του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

Μαριάννα Καραμάνου, καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής.

Κατερίνα Κωνσταντινίδου, αναπληρώτρια καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Ευγενία Μπορννόβα, καθηγήτρια του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου, καθηγητής της Νομικής Σχολής.

Μαρία Παπαθανασίου, αναπληρώτρια καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Μανώλης Πατινιώτης, καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης.

Εόα Στεφανή, καθηγήτρια του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Δημήτρης Χαρίτος, αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

A. S. Pappas

Email: istorikoarxeio@uoa.gr

